

DISSE^TRATI^O THEORETICO-PRACTICA
DE
VERO CRUCIS
CHRISTI USU
QUAM,

Auspiciis Dei T.O.M.

Publicæ placidæque disquisitioni subjicit

JOH. CASPARUS WOLPHIUS,

S. Theol. Prof.

Respondente

JACOBO GROBIO, V. D. M.

Affumente.

JACOBO WOLPHIO, S. Min. *Candidatō:*

Postridie Synodi vernalis.

H. L. Q. S.

Coll. diss. A
157, 52^b
Typis GESSNERIANIS.
ANNO M D CCVII.

(Coll. diss. A. 157 (52^b))

to.

= CCVII g.

I.

Ravis est atque tremenda querela, quam *Idololatria horendum crimen.*
 Deus Israëlis, contra perfidiam populi sui, per divi quondam Jeremiæ præconium, *Cap. III.*
 9. his depositus verbis. *Perfida Iuda fornicatione sua terram profanavit, & mœchata est cum lapide & ligno.* Apertum est, stylo divino, & legitimi connubii matrimonialis mysterium, atque amabilem, quæ Christum inter, ut sponsum,
 & Ecclesiam Ipsius, ut sponsam arctissimam intercedit, consuetudinem & communionem spiritualem in sacris passim Literis illustrari; Et, ex opposito, idololatriæ sacrilegium, per adulterii seu *fornicationis*, comparationem, cùm passim aliás, tum citato loco notari, quòd per illud conversio sit amoris cultusque Deo & Christo debiti ad creaturas, ut meretricios amasios, quo etiam sensu Augustinus. *quest. Evang. lib. 2.* per Filium illum podigum, qui apud Lucam, *Cap. XV.* substantiam suam dissipasse legitur, cum meretricibus, illud hominum genus intelligit, qui *reliquo uno cultus divini connubio usque ad colenda idola, Deum deseruerunt, & cum turba Dæmoniorum turpissima cupiditate sunt fornicati.* Duplex autem scortationis spiritualis genus est, quo ad flagrantissimum Zelum adversus se provocasse Deum leguntur. Alterum, quòd *Israel ibat ad omnem montem culum versatilum, & sub omnem arborem viridem & ibi scortabatur.* *vers. 6.* id est, quòd Jehovah colerent in illis locis, ad quæ se venturum non dixerat. adeoque non colerent juxta ipsius voluntatem, quæ omnis divini cultûs vera & unica regula est, à qua si recedatur, omnis religio via est ad mortem, etsi iu conspectu hominum recta videatur, *Proverb. XIV. 12.* Alterum, quòd *Iuda scortaretur cum lapide*

A 2

lapide

Percultum lapide & ligno, vers. 6. hoc est, faceret sibi omnis generis & formæ
falsorum imagines, iisque supplicaret, ceu Numini cuidam divinitatis parti-
Deorum, ad cipi, & divinitatem quandam hominibus impertienti : Cùm tamen
quos perti- minus sint quām nihil est quæ nonnullorum est translatio: *opus, pe-*
nent ima- *jus opere viperæ, abominabilem faciens qui eligit eas Esaj. XLI. 24.*

Eliam cru- II. Infania, ut omni tempore & loco execrabilis: Ita exitialis
cis, præcipuè facta postquam Deus zelotes non tantum, propter omnem
 mœchationem, quam exercuit perfida Israëlis gens, tremendo eam
 divortio repudiavit, sed, non per legalium rituum & typorum spon-
 salia, verùm per fusi pretiosissimi sanguinis pignus, Ecclesiam sibi *uni*
vero, castam virginem aptavit & sanctificavit, 2. Cor. XI. 2. illa autem
obliviscitur ornatūs sui & tñiarum suarum. Jer. II. 32. & ex poculo
 magnæ meretricis intoxicata, abominandam reddit suam pulchritudinem,
 post vanitatem abit, vers. 5. gloriam suam mutat cum eo, quod non
 prodest, ver. 2. à marito nudatis stragulis, ascendit, cubile suum extendit
 & cum aliis amatoribus pangit, *Esaj. LVII. 8. defunctos pro vivis con-*
sulit, cap. VIII. 15. in simulachris insanit, Jer. L. 38. crucis cumprimis
imaginibus non tantum civiles, sed religiosos & divinos honores
impertitur. Quam detestandam dementiam superiori dissertatione
 vernali explicatiūs paulò nudavimus.

Quid Cru- III. Promissi autem tum facti memores. à vanarum crucium
cis nomine censura, ad *Sanctæ Crucis Christi encomia* dum in præsens progredi-
in S. Scrano. mur, juxtim profitemur, non de speciosis illis, ex quavis cunque
rebus, materia formatis crucibus, que sive ad sinceræ veritatis & religionis, sive
 ad solidæ pietatis Christianæ disciplinam admodum nihil conferunt;
 sermonem nos instituere, sed: quæ unica ferè, in verbo Dei & vera
 vocis dñi & significatio est: ad eum animi oculos linguasque
 convertere, qui in ferali Crucis ligno suspensus *maledictio pro nobis*
est factus, ut à maledictione contra transgressiones nostras evibrata
nos redimeret. Gal. III. 12. Ad dirum, quod ad expianda nostra
 peccata, in horrido hoc theatro subiit, supplicium; ad cruentum,
 quod per æternum, suum spiritum Deo Patri ad conciliandam nobis
 Ipsi gratiam, & sanctificandum suum populum, per pretiosum
 suum sanguinem, *Heb. XIII. 12.* in hac ara obtulit, sacrificium: Ad
 ignominiosam quam infatali hac arbore toleravit mortem, ut nos in
 peccatis mortuos vivificaret, *Ephes. II. 1.* & per mortem suam no-
 stram

stram aboleret & vitam ac incorruptibilitatem in lucem produceret.
 2. Tim. I. 10. Hæc est felix & fortunata illa Crux, quam ante peccatum, contra peccati venenum, decantata in paradiſo *vitæ arbor* umbravit, Gen. III. 22. Apoc. XXII. 2. In altum protensa, indeſerto, *aenei serpentis* pertica promulgavit, Num. XXI. 9. Job. III. 14. Patentissimæ in publicum receptaculum in Judæa refugii urbes nunciaverunt; Num. XXV. 6. Cælites Angeli intentius suspexerunt: 1. Pet. I. 12. sancti Patriarchæ fide prospexerunt, veteres prophetæ una voce celebraverunt; divi Apostoli per totum terrarum orbem divulgârunt,
 1. Cor. I. 18. Hic enim jacet *mysterium*, cujus cognitio omnem aliam scientiam dignitate & utilitate superat; 1. Cor. II. 2 Eph. III. 19. *saluberima*. Patet *thesaurus*, in penitissimo memorie scrinio recondendus; 2. Tim. II. 8. Prominet *cornu salutis*, omni virium contentione corripiendum
 Luc. I. 69. Aperitur fons *vivarum aquarum*, ex quo qui babit, non siet in æternum, Job. IV. 13. Volvitur *flumen pretiosi sanguinis*, cuius aspersio purificationem facit omnium peccatorum. Heb. I. 3. peragitur *sacrificium*, cuius oblatio efficit reconciliationem Dei cum mundo. 2. Cor. V. 19.

IV. Hæc autem gemmæ non visuntur in aridis imaginum tabulis: Hi fructus non leguntur ex ligneis, argenteis, aliisque, quantum cunque, sumtuosis & pomposis crùcium tribulis, nec comparantur earum figurarum fabricationibus, gestationibus, adorationibus quæ in carnalium hominum oculis λόγον σοφίας, speciem aliquam habent sapientiae coelestis, εἰν τιμῇ τινὶ, re ipsa nullius sunt pretii, Col. II. 23. quia dum simplicibus vanas delicias faciunt, densas animis tenebras ossundunt, à vera pietate abstrahunt, quinimo per virtutis & venerationis divinæ partitionem, veram Christi crucem non minùs evanuant, quam per pomposam auribusque humanis attemperatam prædicationem fieri sanctus Paulus docet. 1. Cor. I. 17. Qui impius ausus in ipsa communione Romana multis, quibus peccatus sapit, & quorum oculi ab inolite superstitionis sordibus sunt purgatores, suspectus est & quam maximè invisus. Aliorum in hujusdicti, fidem calculos nunc, aliud agentes, nos corrogamus. Omnia loco esse possit, quod decem ab hinc annis ab Illustris. Archiepiscopo Parisensi publicatum est sacrum Edictum, in quo, præter multa alia, contra superstitionem: qui præcipue circa tempora paschalia Parisiis ex-

erceri solet: crucium usum, his ferè verbis invehitur : *Christianorum est in tranquillitate & solitudine mortem Christi meditari & meminisse moniti quod S. Augustinus inculcat, Christum, dum hortatur, ut crucem suscipiamus, non ligneas cruces humeris nostris velle imponi, sed injungere laborem atque studium internæ & externæ crucifixionis, per quam participamus de spiritu & merito Jesu Christi crucifixi.*

*Sed I. Lc-
etioni s:
script. qnæ
asserit passi-
onis Cllristi.
a. verita-
tem.*

*a. necessita-
tem.*

V. Aliis ergo clavibus opus est augustum Crucis Christi sacrarium ingressuro, Et primò quidem omnium requiritur sedula & attenta lectio Sacrae Scripturae. Hæc enim aurea tabula est, in qua Jesus Christus crucifixus vivis suis coloribus ob oculos prescribitur. Gal. III. i. & totum Crucis mysterium ad fidem & salutem planissimè evolvitur. Pro ejus enim *Veritate*, contra veterum & recentiorum hæreticorum calumnias, ex divino hoc propugnaculo, consurgunt mille testes; Moses cum innumeris suis ritibus & sacrificiis. Lex cum mysticis suis umbris; sancti Prophetæ cum sacris suis oraculis: divi Apostoli & Evangelistæ cum constantibus suis testimoniis: Sol cum suis tenebris, petræ cum suis fictionibus: Gentiles cum suis ludibriis, Judæi cum suis indignationibus: Christiani denique cum imperterritis suis confessionibus & vel inter exquisitissima supplicia stupendis exultationibus atque triumphis. Inevitabilem deinde Crucis Christi necessitatem contra impias multorum vociferationes & vitigationes evincit S. Scriptura validissimis argumentis, quorum præcipua capita sunt, execrabilis hominis contra munificentissimum suum creatorem protervia: horrenda contra Optimum bene factorem ingratitudo: ferocissimum contra potentissimum Dominum perduellionis crimen, tremenda sanctissimæ Legis sententia: *Deut. XXVII.* Ad imum usque ardens justissimi Judicis ira, effusa & flagrans illius contra omnem impietatem & injustitiam indignatio: truculenta sævi carnificis accusatio: communis omnium aliarum creaturarum ab alienatio: imminens & infinita æterni ignis calamitas: universalis denique adversus tantorum malorum torrentes carnis impotentia, *Rom. VIII. i.* in qua nihil misero homini restabat quam desperationes laqueus & ultimi exitii præmium, nisi Angelus faciei, rupto benignius cœlo in multitudine virium suarum ad salvandum progressus, sancto suo brachio nudato, in fatali nostra angustia nostrâ clementissimè miseratus, in dilectione sua nos afferuisset, & per interpo-

terpositum pretiosissimum lytron, æternâ redemtione inventâ, obtinuisset, ut anima nostra non descendat in foveam mortis, sed vita nostra lucem videat. *Ezaj LXIII. 9. Job. XXXIII. 24.*

VI. Ad explicandam etiam infinitam Crucis atque passionis *c: gravitas-*
gravitatem sacræ passim Literæ docent, postquam Jesus Christus in *tem.*
 forma similitudinis peccati, divinæ contra peccatum iræ & maledictionis exemplar, & justæ satisfactionis sponsor futurus comparuit,
 in judicium eum propter nostras defectiones, & coarctationem propter nostras transgressiones abreptum *Ezaj. LIII. 5.* infinitis corporis doloribus, exquisitis animi angoribus, ad cruentos sudores & ardentissimas deprecationes atque supplicationes cum valido clamore & calidis lacrymis ad eum qui Ipsum servare posset à morte *Heb. V. 2.*
 fuisse compulsum, à Deo patre aliquandiu quasi derelicturus ab amicis desertum, ab inimicis, ut leonibus rapientibus & os suum adversus ipsum distendentibus, indignissimis coniungeliarum & convitiorum moribus laniatum, instar aquæ effusum, omnibus ossibus laxatis, manibus pedibusque transfossis, per ultimi supplicii cædem,
 & triste animæ à corpore divortium in mortis pulverem dispositum, *Psal. XXII. 13.* & ad orcum accessisse, malis satiatum, cum descendentibus in foveam reputatum, in tenebris & abyssis positum, inclusum ut non exiret, extitisse ut virum sine viribus, illis, similem, quorum non recordatur Deus, & qui à manu Ipsius excisi sunt, quia in eum incubuit æstus Domini & omnes fluctus suos in eo resonare fecit. *Psal. LXXXVIII. 4. &c.* Multa denique sunt, quibus sacra ora-*d. verita-*
cula Crucis Christi saluberrimum valorem & divinam virtutem illu-
minant: Infinita personæ se offerentis dignitas & præstantia, Heb.
VII. 26. Ejusdem patientis perfectissima innocentia, & sanctitas. *Ibid.* incomparabilis morientis erga peccatores charitas, *Job. XI. 13.*
 constans in mediis angoribus mortis erga Deum fiducia *Psal. XVI. 10. &c.* pretiosissimum oblationis impendium, *Heb. IX. 14. I. Pet. I. 19.* Gratiosissima Dei Patris per consummatissimam dilecti Filii satisfactionem & validissimam intercessionem placatio, *Job. XXXIII. plurimis prodigiis, repentina solis obscuritate, terrarum tremore, saxorum divisione, veli cumprimis in Templo à summo ad imum fissione,* & multorum sanctorum, qui dormierant ex monumentis excitatione testata: Illa enim declarata est publicè, per sanguinem Jesu Christi, ut viam recentem & vivam, libertatem nos esse consecutos

cūtos ingrediundi in sanctuarium cœli, *Heb. X. 19.* Hac demonstratum, Jesum nostrum, pace per sanguinem crucis factā, *Eph. I. 20.* primitias esse dormientium, & per ipsum, qui credunt, vivificatum iri. *I. Cor. XV. 20. 22.* Hæc genuina sunt lineamenta, quibus Crux Christi, non humano penicillo, sed divino stylo illustratur.

*2. Ejusdem
constans re-
cordatio.* VII. Patum autem profuerint Sanctæ Crucis Christi imagines, in externis tantum Sacrarum Literarum parietibus conspicuæ, nisi in purgatæ mentis interiore conclavi eas suspendamus, & jugi recordatione intueamur in fidei ducem & consummatorem Jesum, qui pro gaudio sibi proposito, omni ignominia contemta crucem toleravit *Heb. XII. 2.* Damnabilis enim negligentia res est & tremendi judicii causa, si quis ad sermonem Crucis, sive lectum, sive auditum non diligentius attendit, sed animum præterfluere eum patitur, *Heb. II. 1.* terræ petrosæ similis, quæ bonum semen excipit quidem ast non retinet, sed exarescere facit. *Matth. XIII. 5.* Eade causa divus Apostolus Timotheum suum, *2. Epist. II. 8.* seriò hortatur, ut Christum semper in memoria habeat. Ut enim S. Scriptura natrix est memoriam: Ita memoriam cum *S. August. homil. 37.* haud malè Scripturæ dixerimus, quia: ut cibus vel pretiosissimus, ad hominis salubritatem nihil confert, nisi in stomachum ingeratur: Ita divini verbi spirituale pabulum, cibus est illi similis, quo somniantes pascuntur, *Esaï. XXIX. 8.* nisi mentis scrinio excipiatur & retineatur *Psal. CXIX. 11.* Ad hoc pietatis exercitium optimus Deus multis nos invitat instrumentis, quibus suis mirabilibus memoriam fecit, & magnorum operum suorum recordationem nobis commendavit *Psal. CXI. 2, 4.* Si enim in perpetua memoria quivis Justus esse debet. *CXII. 9.* quanto magis ille Justus qui, pro nobis crucifixus, *factus est nobis Justitia & robur,* *Esaï. XLV. 24.* & cuius opera magna sunt & quæ fita, digna quæ omni attentione observentur, ob amabilitates eorum? Sunt enim veritas & *judicium* patrantur in veritate & rectitudine. *Psal. CXI. 2, 7.* Hic utsus fuit antequam se Christus in ara Crucis obtulit, tot rituum, cæremoniarum, figurarum feriarum, & aliarum umbrarum legalium, quæ omnes quid aliud fuerunt quam לְכָבוֹד אַתָּה signa ad recordationem futuræ Crucis & mortis Christi? Exodi *XIII. 9.* monumenta bonitatis & Justitiæ divinæ mentibus in perpetuam memoriam, quasi in rupe incidenda? Hic scopus est *Sacræ Cœnæ*, institutæ à Domino in ipsius

Ipsiis recordationem: ita enim Ipse pronunciat: *Hoc facite in mei memoriā*, Luc. XXII. 19. I. Cor. IX. 24. Quæ verba tantundem valent, ac si dixisset: Ego omnino volo, ut in cœtibus vestris edendi panis & bibendi vini sacri usū, quod à me nunc fieri videtis, constanti observantiâ imitemini, eâ tamen lege & cautione, ut sacram hunc ritum non convertatis in theticum & ociosum spectaculum (ut in Missa fieri solet) in quo sive oculis, sive ori tantum extēnum pabulum subministretur: sed ut mens Vesta ad perpetuam cogitationem, communionem & celebrationem meæ mortis excitetur.

VIII. Quemadmodum autem cibus non salubris esse solet corpori, in stomachum licet delatus, nisi justo calore maceratus & digestus in membrorum nutrimentum digeratur. Id enim nisi fiat, tantum abest ut prospicit, ut nauseam stomacho faciat, malignorum humorum semen existat. Pari ratione, non quævis promiscuè Crucis Christi recordatio salutaris est, sed interdum exitiosa esse solet. Quid enim profuerit Gentili, in cuius animo sermo Crucis ludibrium est & stultitia? Quid Judæo, cui Christus crucifixus fastidium est & lapis offendiculi? Quid Socini discipulo, qui passionis & mortis Christi virtutem & valorem ridet & evacuat? Quid superstitione Papæ Clienti, qui satisfactionis per Christum præstitez gloriam arrodit & dispertitur? Quid homini profano qui sanguinem divini pacti profanum ducit & conculcat? His verbum Crucis est ἡν res insipida sine sale, albumen vitelli sine sopore, Joh. VI. 6. In eos proinde valet increpatio Dei Jer. XI. 15. Quid dilecto meo in hac domo, in qua scelus plerique faciunt? Sanctæ carnes meæ ab illa transibunt. Et Mat. I. 12. Vos profanatis nomen meum, dum dicitis: Mensa Jehovæ est polluta, & germen seu fructus illius contemptibilis cibus est. Illis demum verbum Justitiæ Christi est verbum salutis, in quibus illud inventur, qui illud comedunt, & quorum cordi illud hilaritati & latitiae est Jer. XV. 16. Comparatur illud lacti, quo infantes non aungescunt nisi eo alantur, i. Pet. II. 2. Pani quo homines non nutriuntur nisi edant; vino quo non potantur nisi bibant Joh. VI. 53. melli, quod non bonum nec palato dulce, nisi gustetur Prov. XXIV. 13. Fructibus horti qui in vanum leguntur, nisi ad satietatem recipientur, Cant. V. 1. Summa sapientia in domo, quam ædificavit, mactavit mactatio-

tionem suam, temperavit vinum suum, etiam instruxit mensam suam, & præconium facit in pinnaculis celorum urbis: venite, vescimini de pane meo, & bibite de vino quod temperavi. Prov. IX. 1. &c. Venite esurientes & sitiens sancto desiderio justitiam Christi, ut rem præ omnibus aliis necessariam, Matth. V. 6. Gustantes donum illud cœleste, cum gaudio, quia præ quovis melle dulcius, Heb. VI. 6. Psal. CXIX. 103. Concoquentes promissiones Dei vera fide, supra millia auri & argenti delectabiles vers. 72. Ruminantes sermonem Crucis sancta meditatione, quia sapientiam præstat animæ Prov. XXIV. 14.

Ex Cruce IX. Per passionis namque & mortis Christi densissimas tenebras Christi patet Lux nobis præbetur notitiæ gloriæ Dei in facie Jesu Christi, 2. Dei. Cor. IV. 6. Prosternat enim hinc illustre speculum 1. Stupenda sapientie, quâ Optimus Deus miserum hominem per peccati culpam & indignitatem tremenda Ip̄sius maledictionis obnoxium factum, sine auri & argenti humani merito, cum judicio, omnem humanam operem & justitiam damnante, & in justitia, per quam divinæ legi abundè est satisfactum & perfectum pro filiis iræ lytron depositum, redemit, peccati poenam convertit in medicinam, mortem in mortis pestem, Heb. II. 14. cladem in victoriam. 1. Cor. XV. 54. 2. Infinitæ potentiae, per quam inopibus datur cibus ex edente, & dulcedo ex vorante, Judic. XIV. Lex, quæ per peccatum habet stimulum maledictionis & mortis, consecuta est per Jesum Christum potentiam justificandi, & peccatum condemnandi, ut qui per legem fuerunt mortui, per legem legi moriantur, victoresque mortis Deo vivant, Gal. II. 19. & ærumnosi licet ipsi, miserabiles & pauperes Apoc. III. 17. Ex divini Judicii carcere, ultimo etiam quadrante soluto, vinculis tenetrarum diruptis, exeat Matth. V. 25. ipsa autem captivitas captiva sit facta Psal. LXVIII. 19. 3. Tremenda adversus peccata divinæ justitiae & excandescientiae, quæ à Domino egreditur, & super caput impiorum imminet ut turbo permanens, nec revertitur, donec Deus efficerit cogitationes cordis sui, Jer. XXIII. 19. Non equidem, quæ audax Socini & in satisfactionem Christi eriminosa nugatio est, per simplex Ip̄sius decretum, & meram voluntatem, sed per naturalem restitutionem & esse entale dinaria, secundum qnod iram suam è cælo manifestat adversus omnem impietatem, Rom. 1: 18. & vindictam exercet adversus omnem animam hominis, malum perpetrantis, cap. 9. quia à malo.

malo est alienus, mali adeoque osor & vindex, ut *ignis inflammatus omnes improbos circumquaque consumens*: Thren. II. 3. & *ardens usque ad Orcum inferiorem*; Deut. XXXII. 22. id est, ad plenam & perpetuam destructionem. Est enim *Dei justitia perpetua justitia*, & *Lex Dei est veritas*. Psal. CXIX. 142. Ne ergo *Justus Deus per impunitatem peccati justitiam suam abnegare videretur* & super hominem peccatorem *ira ipsius sine fine maneret*, Joh. III. 36. Æstum suum incumbere voluit super Filium suum hominis peccatoris sponsorem, cunctisque procellis eum affligi, poni in fovea profundissima, in tenebris, in abyssis, includi ut non exiret, obrui à Dei ira, poni in abominationem, profligari per consternationes Dei, similem illis fieri, quorum Deus non amplius recordatur, & qui à manu Ipsius excisi sunt *Psal. LXXXVIII. 4. &c.* In similitudine itaque carnis peccati hic noster Goel venit, quia voluntatem Dei Patris exequi voluit, sub legem datus, ut omne jus & postulatum Legis, per vitæ innocentiam & diræ mortis sævitiam impleret, nomen Sanctitatis & Justitiae divinæ coram hominibus manifestaret, Joh. XVII. 6. Dominum adeoque Jehovam exaltaret in Judicio & Sanctum Deum sanctificaret per Justitiam, Esaj. V. 16. & per passiones consummatus autor æternæ salutis fieret omnibus Ei auscultantibus. *Hebr. V. 9. 4.* Incomparabilis charitatis & misericordiæ, per crucem & mortem Filii clarissimè declaratæ: Cujus excellentiam & magnitudinem Christus Ipse tum ex eminentia diligentis, tum ex indignitate dilecti, tum ex pretio & præmio dilectionis, cum perpenderet, admirabundus exclamavit Joh. III. 16. *Ita Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum dederit, ut quisquis credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Et ex phrasologia divi Johannis 1. Ep. Cap. IV. 16. qui profitetur Patrem misisse Filium, ut Servator sit mundi, profitetur etiam, *Deum esse charitatem*, & tales quidem quæ σύνδεσμος, complexus quidam est omnium diuinarum virtutum & perfectionum: Est enim hic charitas æterna, Eph. I. 4. *Gratiosa*, Joh. IV. 9. Ephes. II. 3. *Sapiens* & omni notitiâ supereminenter, Eph. III. 19. demonstratione incomparabilis, Joh. III. 16. duratione *constans* & irrevocabilis, in seculum perennans Jer. XXXI. 3. *Psal. CXVII. 2.* virtute *insuperabilis*, nullæ enim aquæ eam extingunt, Cant. VIII. 7. nullæ insidiæ & machinae sive mortis sive vitæ prosternunt, Rom. VIII. 38. *Stupenda* cum primis & æterna celebratiōne dignissima, quia est *dilectio Dei*, qui sine aliena ope est *Elschaddai*

Gen. XVII. 1. sibi & omni creaturæ sufficiens, sine indigentia εὐλογητὸς θεὸς benedictus Deus, 2. Cor. I. 3. fons atque mare *omnis* boni, Sine vicissitudine θεὸς μανάειος, beatus Deus, 1. Tim. I. 11. sine ulla tenebris *Lux*, 1. Joh. I. 5. Sine fine *vita*. 1. Joh. V. 20. Hic dilexit mundum, cinerem, pulverem, hostes, filios iræ & mortis. Et tantum dilexit, ut non dederit homines pro nobis, nec nationes pro anima nostra, **Esaj. XLIII.** 4. Sed *unigenitum* & proprium suum *Filium*, qui *suam* pro nobis *animam* depositus. 1. Joh. III. 16. & cum esset in forma Dei, semet ipsum exinanivit atque submisit ad mortem usque Crucis Phil. II. 7. ut esset propitiatio pro nostris peccatis, 1. Joh. IV. 10. mortuus non pro *Iustis* & bonis, sed *impiis* & peccatoribus Rom. V. 6. ut qui in eum credunt non moriantur, sed habeant vitam æternam. Mirabile (verba sunt August.) & incomparabile genus medicinæ, propter quam medicus voluit ægrotare, & egrotos, quibus salutis remedium procurabat, sua infirmitate decrevit sanare: Sic desertores suos quæsivit, errantes reduxit, saucios curavit, nihil sibi addidit, contumelias accepit, honores dedit, dolores hausit, salutem dedit, mortem subiit, vitam dedit: & quod David erga Saulem præstitisse legitur, inimicum invenit & in bona via dimisit. 1. Sam. XXIV. 20.

X. Atque hic est amabilis ille Dei vultus, qui in facie Jesu Christi crucifixi clarissimè splendet, & gloria illa species, quæ si in nobis evigilet, satiationem producit: **Psal. XVII.** 15. Firmam certitudinem in fide, immotam constantiam in spe, sanctam glorificationem in afflictionibus, veram pietatem in vita, & solidam exultationem in morte. Primò quidem constat, Fidei & doctrinæ Christianæ caput & corpus esse, quod Jesus sit Christus, ob impotentiam Legis & infirmitatem carnis à Deo patre in similitudine carnis peccati missus, ut per Ipsum jus Legis, in iis, qui per fidem in illo sunt, & per Ipsius Spiritum, in eo ambulant, impleatur. Hoc commune testimonium est omnium Prophetarum & Apostolorum, & fundamentum, super quo Ecclesia Vet: & Novi Testamenti est superstructa, Eph. II. 20. munitissima arx, ad quam qui confugunt, non pudefient, sed servabuntur. **Prov. XVIII.** 10. Satanas autem, communis & juratus Dei hominumque hostis, inde à jactis mundi fundamentis, omnes virium suarum arietes pluteosque admovit, præcipue ex quo Jesus Christus in carne comparuit opera Diaboli destructurus & ingressurus in domum illius validi, ut diripiatur ejus vas.

**Doctrina
Crucis est
fundamen-
tum fidei:**

vasa, Matth. XII. 29. excitavit magno numero non tantum Gentiles & Judæos, sed ex Ipsiis Ecclesiæ Christianæ pomoeriiis homines impios *contra veritatem* & audaces, Gnosticos, Valentinianos, Sabellianos, Samosatenianos, *teres hereticos* Arianos, compluresque alios, qui negârunt Jesum esse Christum ipsius iustitiam insolentius sunt conviciati, & meritum atque satisfactio- nem illius intemperantius calumniati. Horum omnium blasphemias avorum nostrorum memoriâ ex orco revocavit atque restituit omnium sui temporis hæreticorum antesignanus & animosus antesignanus Socinus, qui cum complicibus suis alio passim nomine & sche- mate contra *undum Domini* insurgens, Rupem salutis flagitiose tractat, Deut. XXXII. 6. Sanguinem Dei, in quo est purificatio & *contra socios* sanctificatio, communem dicit, mortem Christi depreciat, nec amplius quicquam virtutis in ea agnoscit, quam in morte non tantum cuiusvis Prophetæ, Apostoli, Martyris, sed cuiusvis hominis boni; omnem satisfactionem pro peccatis & solutionem pro pœnis eorum, contra clarissima Scripturæ Sacrae testimonia: ut impossibilem tra- ducit & exsibilat. Enimvero ex S. Scripturæ pera multi lapides in promtu sunt, quibus blasphemus hic Goliath prosterni possit. Quid enim post tot divina ad patientiam Christianam invitamenta, tot rationum gravissimarum momenta, tot Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum plurimorum, illustrissima docu- menta: Filium Dei, Dominum & Regem gloriae venire in carnem & in ea attinebat crucifigi, si simplex patientiae & constantiae exem- plum esse debuit? Et si peccatorum debita expungi possunt sine sa- tisfactione, vel per levem aliquam solutionem; quid opus erat, ut redimeremur, non per *aurum & argentum*. quibus inter homines omnia veneunt hoc est, non rem quantumcunque aliam pretiosam, sed *τιμιώ αἷματι pretioso sanguine Christi, agni inculpati & incontaminati*, ex æterna Dei voluntate ante jacta mundi fundamenta præcogniti ad tam arduum opus, cui exequendo nulla creatura par est? 1. Pet. I. 19. Psal. XLIX. 18. Cur denique Christus peccatum pro nobis fieri de- buit? 2. Cor. V. 21. peccata nostra ferre in corpore suo super lignum? 1. Pet. II. 24. cum defectoribus numerari, dolores nostros bajulare, animam in maledictam mortem effundere, propter defectiones no- stras cruciari, ob pravitates nostras, in Dei judicium assumi? Esaj. LIII. 4. &c. Ab hac salute qui se subducunt. ad exitium se subdu- cunt, Heb. X. 39. & hanc hostiam qui repudiant, pro illis nihil super-

est, nisi horrenda quædam exspectatio judicii & fervor ignis, qui devoratus est adversarios. *Vers. 26.*

*Contra
Pontificios*

X.I Acerbius etiam dolendum est, quod & Romæ: ubi tota plaustra crucium fabricantur, ostentantur, venditantur & coluntur: vera Crux Christi, et ipsius justitia horrendum in modum profligatur. Profitentur equidem hi homines, Christum divini juramenti pacto Pontificem esse secundum ordinem Melchisedeki, manentem in æternum, sanctum, innocentem, impollutum, à peccatoribus segregatum, & cœlis sublimiorem factum, *Heb. VII.* et tamen in hoc munere socios ei adjungunt, homines mortales, carnales, profanos: sacrificium Christi ad expianda peccata oblatum In Cruce agnoscunt, sed mutilum, imperfectum, ad plenam propitiationem consequendam in singulos dies iterandum, Satisfactionem Deo in cruce præstitam dicitant, sed humanorum supplementorum, meritorum, expiationum, mediationum indigam. Hoc verò est abbreviare manum Salvatoris *Jehovæ, Esaj. LIX. 1.* tela araneæ texere, quæ non sunt vestiti, non operunt, sed sunt opera vanitatis & molitus injuria: *Vers. 6.* Gratis ergo Christus in multitudine virium suarum & in justitia sua ad salvandum est progressus, *Esaj. LXIII. 1.* In vanum gloriatur, se torcular solum calcasse, & socios, adjutores ac sustentatores in hoc opere non habuisse. *Vers. 3.* &c. temere prædicat, in angustia nostra angelum faciei nos servasse in dilectione & clementia sua nos asseruisse. *Vers. 9.* Ex falso proclamat Propheta. *Israelem salvari in Domino æterna salute, & in Jehova esse robur ac justitiam, Cap. XLV. 17, 24.* unum esse Dux et que Dominum, qui ut sacerdos ad Deum, qui ignis est devorans audeat accedere & in justitia sua gratiam pro nobis possit impetrare: *Jer. XXX. 21.*

*Illustratio
quod Crux
Christi sit ad
certitudi-
nem fidei:*

XII. Nobis divinâ potentia per lignum crucis & quæ ad pietatem, & quæ ad vitam pertinent subministrantur. Hæc enim est fides Patriarcharum, spes fidelium, clavis mysteriorum: Evolvitur Testamentum pacis per mortem Testatoris, stabilitur foedus gratiæ per effusionem sanguinis, fundatur Ecclesia per depositionem pretiosi lapidis, lex consummatur per justitiam Optimi sponsoris, maledictio tollitur per satisfactionem divini Mediatoris, mors vincitur per mortem summi Victoris, peccatum expiatum per infinitum pretium unici Redemptoris. Hic Noachus arcā extruit contra diluvium maledictionis. Hic Iacobus citra tergiversationem patri se submittit. Josephus per indignissimam conditionem de fratribus pessimè meritis optimè meretur. *Mos*

ses populum ab imminente pernicie permare rubrum vindicat. *Josua* per desertum in Canaan inducit. *Simson* sui clade suos nostrósque hostes triumphat. *David* Goliathum prosternit. Hic misericors & fidelis *Pontifex*, in cuius fronte inscriptum est. *Sanctitas Jehovae*, ad Jehovahm appropinquat, per immolationem sui ipsius peccata populi expiat & æternam redemtionem adducit. Hic *scala Jacobi* prostat, super quam *Angelus faciei* ad nos descendit, ut nos ad se trahat. Hic *thronus gratiae* patet, ad quem cum fiducia si accedamus, gratiam & misericordiam sumus consecuturi. *Hebr. V. 6.* Est enim *thronus Dei*, qui justificat electos contra accusatores, & *agni*, qui moriendo vindicat, contra condemnatores. *Apoc. XXII. 1. Rom. VIII. 33.* Qui ex mediis angoribus ut *bonus Pastor* curat pro amicis & ovibus, ut non destruantur. *Johan. XIX. 26.* Ut *benignus Mediator* pro hostibus deprecatur, ut non pereant. Ut *potens Rex* pœnitentibus cœli gaudia pollicitur, ut æternum vivant, *Luc. XXIII. 43.* *Duplex bac benignitate beneficium operatus*, verba sunt Augustini de cruce & Latrone Serm. I. unum, quia *paradisum aperuit : alterum, quod latronem induxit. Reddidit patriam principalem, reduxit in civitatem paternam.*

XIII. Quemadmodum autem Christus sub auspiciis prophetici *Ad doctrinam pieatis*:
sui munera de alto monte fidei & pietatis dogmata amabilibus verbis promulgavit: Ita sub finem officii sacerdotalis principem se & servatorem præsttit non tantum per passiones, satisfactionem peccatorum, sed etiam ad disciplinam & exemplum virtutis ad pœnitentiam. *Acto.*
V. 31. Hujus autem prima actio est humilis & demissa ad pedes Christi abjectio, supplex confessio nostræ indignitatis & peccatorum, qui litatem combatibus Christus vulnera sua & contritionem suam debet. *Jesaj. LIII. humificationis:* miliatus ad mortem crucis, propter nostram superbiam, per quam Satanas hominem dejicit in pulverem, Christus autem ex eo erigit, per sui humilationem, ut corpus τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, humilitatis nostræ conforme reddat corpori gloriæ suæ, *Philip. III. 21.* Hæc janua est, per quam oves boni pastoris ingrediuntur in ovile, *Job. X. 1.* non qui sarcinis suæ justitiæ ad eam accedunt. Excelsus Deus, & humilia respicit, ex pulvere inopes excitat, *Psal. CXIII. 7.* potentes detrahit, divites inanes ablegat, *Luc. I. 53.* Ipse Jesus, qui filius est altissimi, à servo baptizari non renuit, quia ostendere voluit in humilitate justitiam consistere & impleri, *Matth. III.* Si princeps humiliis fuit, nos servi simus superbi? Si caput humile, nos membra tumidi? *præclarè Augustinus in Jacobi V.*

Quo

Quomodo peccatorum vulnera nunquam nobis defunt, sic & confessionis medicamenta deesse non debent.

XIV. Eadem crucis Christi meditatio per imitationem charitatis nobis salutaris redditur potius, quam per signi crucis formationem. Quoties cunque enim cogitatio crucifixi mentem nostram subit, immensae charitatis Dei memores, ad charitatem mutuam incitamus, dilecti, si Deus nos ita dilexit, Et nos debemus alii alios diligere, i. Joh. IV. 11. in quam sententiam preclarè D. Chrysostomus Serm. V. de incomprehensibili Dei natura. Διὸπερ ἐν ἀπὸ τῶν σημείων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀγάπης γνωσθεῖται Φησι τές ἀντε μαθητὰς ὁ χειρός. Propterea non à signis, sed à charitate cognosci dicit suos discipulos Christus. Quam proximo charitatem exeramus oportet in condonandis mutuis offensionibus quod est illud πειπατεῖν ἐν ἀγάπῃ μαθὼς καὶ χειρός ἡγόπησεν ἡμᾶς. Eph. V. 2. In præstandis mutuis opitulationibus, in nostris necessitatibus, quo ostendimus, nos esse μέλη τε σώματος ἀντε, membra corporis ipsius, ex carne ipsius Et ex ossibus ipsius. Supplendis denique officiis charitatis in omnibus occasionibus.

XV. Habet & id efficaciam Crux Christi, ut quod profundius in nobis per fidem radicata est ejus recordatio, tanto magis conduceat crucifigendis concupiscentiis nostris, πάντες τὴν νέκρωσιν τε κυρίαν τῷ σώματι πνεύματε, Ubivis Et semper mortificationem Domini Iesu in corpore nostro circumferentes, ut etiam vita illa Iesu in corpore nostro manifesta fiat, quam summam cum Paulo καύχησιν fideles ducunt. Absit mihi gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mundus mihi crucifixus est, & ego mundo. Extinguamus Christum erucifixum intuentes concupiscentiam, occidamus excandescientiam tollamus invidiam. Id est victima viva: non incinerem hæc victima resolvitur, neque in sumum evanescit, neque lignis egret & igne, & gladio: habet enim ignem & gladium, spiritum Sanctum.

XVI. Quum denique gloria Dei omnium operum nostrorum scopus esse debeat, nihil est quod ad celebrandum in vita universa Dcum Patrem Filium & Spiritum S. magis invitet cruce Christi, quid enim rependamus Domino pro beneficio tanto? Calicem multifariæ salutis accipientes, celebremus nomen Jehovæ. O quantum sumus debitores Domino nostro, tanto redempti precio, tanto salvati dono, & tam glorioso adjuti beneficio: Per ipsum summum Sacerdotem, & verum Pontificem & bonum Pastorem, qui pro nobis non aspernatus est erucem, aspidem & avariegum, sursum tollamus sacrificium laudis, i. e. fructum labiorum, celebrantium nomen ejus, in qua cruce celebratio nominis divini in futura vita constabit, quum numerus innumerabilium coram throno stantium voce magna dicet. Dignus est agnus ille macratus, qui accipias potestatem, & divitias, & sapientiam, & vires & honorem, & gloriam, & benedictionem in secula seculorum. Amen.

F I N I S.

Coll. diss. A. 1137, misc. 52.6

ita-
em cha-
ritatis.

Per morti-
ficationem
carnis.

Per cele-
brationem
Dei